

[Anden næstformand]

Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til erhvervsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

6) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 64:

Forslag til folketingsbeslutning om teknologivurdering.

Af Korneliusen (S) m.fl.
(Fremsat 18/1 85).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Industriministeren (Stetter):

Indledningsvis vil jeg understrege, at jeg er meget positivt indstillet over for hovedsigtet med forslaget: gennemførelse af teknologivurdering og information herom. Den moderne teknologis hurtige fremmarch og omfattende følgevirkninger for samfundsudviklingen og for det enkelte menneskes leve- og arbejdsvilkår såvel som for erhvervslivets konkurrencevilkår har aktualiseret behovet for teknologivurdering og information herom.

Opgaven er da også allerede taget op flere steder, bl.a. i forskningsrådene, i teknologirådet og i nogle af de store organisationer på arbejdsmarkedet.

I forlængelse af betænkningen »Teknologivurdering i Danmark« fra 1980 nedsatte teknologirådet et udvalg, der skulle følge en række forsøg med teknologivurderingsprojekter, hvori bl.a. forskningsråd og organisationer tog del, og som blev finansieret og for enkeltes vedkommende iværksat af teknologirådet.

Udvalgets overvejelser er udtrykt i betænkningen »Organisering af teknologivurdering i Danmark«, som blev offentliggjort i oktober sidste år. Betænkningen, som jeg tidligere har fremsendt til folketingets erhvervsudvalg og folketingets udvalg angående teknologi, indeholder en nyttig gennemgang af, hvordan teknologivurderingsprojekter kan gennemføres. Desuden gennemgås forskellige muligheder for den fremtidige organisering af teknologivurderingen. Be-

tænkningen anbefaler ikke nogen bestemt organisationsform.

Selv om der gennem de seneste år er gennemført adskillige teknologivurderingsprojekter og der som resultat heraf er opbygget nogle forskningsmiljøer ved universiteter og højere læreanstalter, som er ved at få hold på de væsentligste metodeproblemer, der er forbundet med at gennemføre helhedsorienterede teknologivurderinger, er der fortsat begrænset kapacitet på området. Det tager tid at opbygge forskningsmiljøer på feltet, og jeg vil meget understrege nødvendigheden af, at der arbejdes professionelt med disse problemer. Amatørarbejde kan føre os på vildspor og gøre stor skade.

Det er vist efterhånden almindeligt anerkendt, at kun helhedsvurderinger, der på sagligt forsvarlig måde afvejer fordele mod ulemper og ikke blot ensidigt søger at fremhæve enkelte gode eller dårlige konsekvenser, kan have nogen interesse. Helhedsorienterede teknologivurderingsprojekter bør iværksættes i tilknytning til de mere omfattende udviklingsprojekter, som ikke mindst myndighederne iværksætter. Jeg har derfor den 1. november 1984 fremsendt den omtalte betænkning til mine ministerkolleger med en opfordring til, at de er opmærksomme på behovet og mulighederne for at gennemføre teknologivurderinger på deres respektive ansvarsområder, og jeg nærer fuld tillid til, at de vil følge opfordringen.

At denne opfordring tages alvorligt, kan bl.a. illustreres ved, at der som led i gennemførelse af et forskningsteknologisk udviklingsprogram under planlægningsrådet for forskningen under delprogrammet »Teknologi og samfundsforandring« vil blive igangsat forskellige teknologivurderingsaktiviteter.

Det er regeringens holdning, at de bedste resultater opnås ved, at teknologivurderinger gennemføres decentralt som led i konkrete udviklingsprojekter. Et væsentligt argument herfor er, at teknologivurdering bedst fremmes ved at tillægge de relevante beslutningstagere initiativpligt og ansvar for, at konsekvenserne af en given teknologi klarlægges.

Jeg forstår også beslutningsforslagets punkt 3 om økonomien således, at det er de enkelte ministre, der iværksætter teknologiske udviklingstiltag, som selv bør have ansvaret for, at der gennemføres teknologivurdering som led heri, og for finansieringen

[Industriministeren]

heraf, og det er jeg helt enig med forslagsstillerne i.

Jeg er imidlertid bange for, at såfremt der oprettes et særligt organ for teknologivurdering, kan der ske en overvæltning af initiativ og ansvar for den samfundsmæssige vurdering fra de reelle beslutningstagere til dette organ. Jeg ville i hvert fald finde det meget uheldigt – og det går jeg ud fra at socialdemokratiet er enig med mig i – at f.eks. mit eget teknologiråd på grund af nedsættelsen af et særligt organ skulle føle sig fritaget for at gennemføre en vurdering af de samfundsmæssige konsekvenser af den teknologiske udvikling, som rådet er med til at sætte i gang eller med til at fremskynde.

Et godt eksempel på, hvordan teknologivurdering kan og efter min mening bør integreres i de enkelte større udviklingsprojekter, som egner sig dertil, er det teknologiske udviklingsprogram. Som led i programmets gennemførelse har teknologirådet nedsat en planlægningsgruppe for teknologivurdering, der har til opgave at forestå gennemførelsen af helhedsorienterede teknologivurderinger på egnede områder i tilknytning til og som et integreret led i det samlede teknologiske udviklingsprogram. Planlægningsgruppen har derudover fået til opgave at rådgive teknologirådet om teknologivurdering også på andre felter. Planlægningsgruppen vil også opbygge et samarbejde med andre bevillende organer. Planlægningsgruppen, der skal bestå i hele programmets løbetid, er bredt sammensat og består af repræsentanter for ministerier, erhvervslivet, fagbevægelsen og forskningsverdenen, altså en sammensætning, som ikke er meget forskellig fra den, forslagsstillerne forestiller sig for et særligt råd.

Teknologirådets brede indgang til teknologiuudviklingen – rådet skal fremme den teknologiske udvikling i Danmark til gavn for samfundet og dets erhvervsliv – medfører, at de teknologivurderingsaktiviteter, som gennemføres i teknologirådets regie, bør omfatte de brede samfundsmæssige konsekvenser af en given teknologiuudvikling.

Med udgangspunkt heri samt i den kendsgerning, at der allerede er etableret en organisation med tilhørende sekretariatsbistand, der kan yde den fornødne bistand ved iværksættelsen af teknologivurderinger, og som nu ydermere vil blive udbygget i forbindelse med det teknologiske udviklingsprogram, må

jeg anse oprettelsen af et nyt udgiftskrævende råd og sekretariat for både overflødig og uheldig, fordi det vil skabe unødigt uklarhed omkring ansvarsplaceringen.

Den generelle informationsvirksomhed om ny teknologi, som ligeledes tænkes henlagt til det foreslåede teknologivurderingsråd, mener jeg ligeledes må varetages af de direkte ansvarlige for de udviklingstiltag, der skal inddrages om det. Jeg kan som eksempel i den forbindelse nævne den betydelige informationsvirksomhed, som vil blive iværksat som led i gennemførelsen af det teknologiske udviklingsprogram. Der er således nedsat en planlægningsgruppe for informationsaktivitet, der netop har afleveret de første forslag til en række konkrete informationsaktiviteter, som teknologirådet i løbet af kort tid vil tage stilling til. Denne planlægningsgruppe skal ligesom planlægningsgruppen for teknologivurdering fungere i hele programmets løbetid.

Som følge af, at informationsteknologien, som teknologiprogrammet især retter sig mod, er en teknologi, der vil påvirke store dele af funktionerne i et samfund som det danske, vil information om konsekvenserne af og mulighederne i udviklingen af informationsteknologien naturligt også omfatte generelle oplysningsaktiviteter, selv om information om den erhvervsmæssige udnyttelse af informationsteknologien vil udgøre den største del af den påtænkte informationsvirksomhed. Dette følger af, at denne form for information er nødvendig for at bibringe de primære målgrupper for teknologiprogrammet, virksomhederne og virksomhedernes medarbejdere og rådgivere, viden om og interesse for at udnytte de muligheder for bistand, der er tilvejebragt med det teknologiske udviklingsprogram. Men jeg er enig med forslagsstillerne i, at bredere informationsaktiviteter også er nødvendige for at nå det primære mål med udviklingsprogrammet, som er at fremme dansk industris anvendelse og højteknologi i systemer, produkter og processer. Hvis der ikke er en bred opbakning, bag og forståelse for dette mål, vil det ikke blive nået.

Det er mit indtryk, at også de mere snævert sigtende informationsaktiviteter inden for udviklingsprogrammets rammer ofte uden de helt store meromkostninger vil kunne give en bred oplysningseffekt.

[Industriministeren]

Som følge af, at aktiviteter, der opfylder intentionerne med det foreliggende beslutningsforslag, således allerede er og i stigende omfang vil blive gennemført, mener jeg ikke, at der er behov for at etablere et særligt teknologivurderingsråd. Jeg kan derfor ikke tilslutte mig forslaget til folketingsbeslutning om teknologivurdering.

Svend Åge Petersen (KF):

Hvad er teknologivurdering egentlig for noget? Det er der nok flere forklaringer på, men i en betænkning udgivet af teknologirådet i oktober 1984 er der en definition, der siger:

»Teknologivurdering er en disciplin til afklaring af forudsætninger og muligheder for udvikling og anvendelse af teknologi, herunder dennes økonomiske, miljø-, beskæftigelses- og helbredsmæssige konsekvenser under såvel givne som for fremtiden tænkelige omstændigheder.«

Ja, så er det jo sikkert klart og tydeligt for enhver, hvad vi her taler om. Eller er det nu det? Jeg tror det næppe, for her er tale om et overordentlig fagligt betonet og for lægmand ganske vanskeligt tilgængeligt emne. Et udvalg under teknologirådet har udarbejdet den tidligere omtalte betænkning med titlen »Organisering af teknologivurdering i Danmark«, og noget kan det nu alligevel hjælpe at studere lidt i denne betænkning, selv om der er udtryk som f.eks. »at evaluere publicerede vurderinger«, eller for at tage et, som jeg synes er endnu festligere: »projektgruppens forløsning af visioner«. Ja, det står der faktisk. Det kan nok ikke siges, at det fremmer lægfolks forståelse af emnet.

En af konklusionerne i betænkningen er, at teknologivurdering enten kan gennemføres som en integreret del af forsknings- og udredningsarbejde i almindelighed eller ved, at der oprettes et organ, der kan varetage en række opgaver i relation til teknologivurderingerne.

For mig ser det desværre ud til, at de socialdemokratiske forslagsstillere med dette beslutningsforslag har valgt at foreslå den sidste løsning, altså dette med at nedsætte et teknologivurderingsråd under et ministerium. Dette teknologivurderingsråd skal bestå af 15 medlemmer, og i bemærkningerne er det bl.a. angivet, at der skal sikres repræsentation af

bl.a. forbrugerinteresser, græsrodsbevægelsers interesser og medarbejderinteresser. Beslutningsforslaget er efter min opfattelse et meget typisk eksempel på, at vi her i Danmark har en næsten overdreven evne til at etablere udvalg, nævn, kommissioner, grupper, organer, råd osv. og derefter involvere så mange og så forskellige interessegrupper, at et konstruktivt og især effektivt arbejde er ganske umuliggjort.

I det konservative folkeparti mener vi ikke, at den fremtidige teknologivurdering skal foregå i et centralt organ med alt, hvad dette indebærer af bureaukrati og desværre som oftest heraf følgende langsommelighed. Vi vil have teknologivurderingen til at foregå decentralt som en integreret del af forskningen, hvilket svarer ganske nøje til den ene af de alternative muligheder, der er omtalt i en betænkning fra oktober afgivet af et udvalg under teknologirådet. Herved sikrer vi bedst muligt mod en situation, hvor der er lige så mange mennesker, der er involverede i at teknologivurdere, som der er personer beskæftigede med udvikling og anvendelse af ny teknologi og information herom.

Det skal desuden ikke glemmes, at der allerede i forbindelse med det teknologiske udviklingsprogram er nedsat en planlægningsgruppe under teknologirådet, som har til opgave at forestå gennemførelsen af teknologivurderinger. Denne planlægningsgruppe er også til rådighed som rådgiver for teknologirådet ved teknologivurdering på andre områder.

Derfor finder vi i det konservative folkeparti, at det i beslutningsforslaget omtalte nye teknologivurderingsråd er overflødigt, og derfor må vi gå imod forslaget.

Helge Sander (V):

Hvis vi havde rigelige midler til rådighed, og hvis teknologivurdering var et ubekendt begreb i det danske samfund, ville vi kunne stille os positivt over for dette socialdemokratiske beslutningsforslag. Intentionerne og hensigten er uangribelige, men efter at have hørt industriministerens indledende redegørelse skal vi ikke trættes med en lang række argumenter, der allerede velunderbyggede er fremført af ministeren.

I betragtning af de mange aktiviteter, der allerede er iværksat, finder vi det ganske uri-

[Helge Sander]

meligt, at der nu skal opbygges et større bureaukrati omkring teknologivurderingsarbejdet, for oprettelsen af et råd på 15 medlemmer og oprettelsen af et sekretariat er vel stort set den betydeligste nyskabelse i dette beslutningsforslag, hvor man ganske har overset alle de tiltag, der er gjort på området de seneste 6-7 år i forskningsrådet, i teknologirådet og i de store organisationer. Der kan ikke gøres nok, men den brede forståelse i samfundet for brug af den nye teknologi, en øget udnyttelse af forskningsresultaterne og ikke mindst den folkelige debat kan næsten ikke få en bedre platform, end tilfældet allerede er i dag.

Socialdemokratiet lægger vægt på en aktiv oplysningskampagne, men hvorfor skal den organiseres fra et sekretariat? Hver dag møder vi i blade, tidsskrifter og aviser en lang række artikler og kronikker fra forskellige, også fra socialdemokrater. Over hele landet er der en voldsom mødeaktivitet, en aktivitet, som vel alle i teknologiudvalget herinde møder hver eneste uge.

Jeg har et enkelt eksempel fra det jyske område, der illustrerer informationsniveauet ganske godt, nemlig i forbindelse med udbygningen af hybridnettet. Her har alene Jydsk Telefon i 1984 haft mindst ét møde i hver af de 117 kommuner, som hører til koncessionområdet.

Det er ganske betegnende for et forslag fra socialdemokratiet, at det slutter med blot 4 linjer, der fastslår, at rådets bevillinger skaffes fra diverse ministerier. Det lyder let og ganske besnærende, men jeg troede faktisk, at socialdemokratiet havde lært, at statskassen ikke er en stor pengekasse, hvor der er uanede midler, blot man åbner låget.

(Kort bemærkning).

Tinning (VS):

Nu brugte hr. Helge Sander jo hybridnetdiskussionen som et eksempel på den viden, der er om ny teknologi og konsekvenserne af ny teknologi rundt omkring, f.eks. JTAS' informationsmøder. Jeg ved ikke, om hr. Helge Sander vil fortælle os, hvor meget JTAS har fortalt befolkningen om, hvad alt det dér koster, altså f.eks. hvad taksterne ved hybridnetudbygningen bliver. Det er jo vigtigt, hvis man skal vide noget om ny teknologi og konsekvenserne.

Jeg synes egentlig, det var et skidt valgt eksempel, for det siger jo en del om, at selvfølgelig fortæller man noget og selvfølgelig ved vi noget, men der er faktisk en hel del, man ikke ved, og tit er der oven i købet politikere, der bliver helt overraskede over, hvad det egentlig er, der ligger i udbygningen med ny teknologi.

(Kort bemærkning).

Helge Sander (V):

Nu taler vi jo ikke om priser, der er en ganske væsentlig, afgørende faktor. Det, vi taler om i dag, er informationsniveauet, og det er mit indtryk, at der ikke alene på hybridnetområdet, men på mange andre områder er et ganske højt informationsniveau. Det kan ikke blive højt nok, og det sagde jeg også i tidligere indlæg, men jeg mener bare ikke, der er nogen fordel ved at få det samlet i ét sekretariat. Vi har en lang række organisationer, og der er også, hvad ministeren redegjorde for flere gange i sit indlæg, iværksat ting, som fungerer fortræffeligt, og det mener vi er tilstrækkeligt, ikke mindst i betragtning af, hvad det ville koste, såfremt vi skulle til at etablere et helt nyt sekretariat.

Gade (SF):

Jeg kan heller ikke helt nære mig for at sige til hr. Helge Sander, at eksemplet nok ikke er så godt. Det havde måske været mere interessant, om der havde været holdt lige så mange møder om den udgivelse, som planstyrelsen har lavet om udbygningen af hybridnettet, den, som tager en helhedsvurdering, sætter den ind i en plansammenhæng og dér argumenterer for, at man får en skæv udvikling i Danmark, hvis der bliver alt for store forskelle på taksterne, og hvis man ikke kommer ud i planlægningscentrene i lokalområderne. Det er en problemstilling, som jeg ved at i hvert fald hr. Helge Sander har haft et vist øje for.

Tilbage til forslaget. Fra SFs side siger vi ja til at opbygge et teknologivurderingsråd. Vi mener, det er vigtigt, og jeg skal ikke bruge megen tid på at afvise tidligere ordførere, men vil i hvert fald lige gøre opmærksom på, at forslaget ikke handler om, at dette råd skal sidde og foretage alle disse vurderinger, men om, at det skal sikre, at disse vurderinger foretages, og det er jo noget ganske an-

[Gade]

det, hvorfor de borgerlige ordføreres indlæg indtil nu på dette punkt jo sådan set slet ingen steder hører hjemme.

SF tager forslaget som udtryk for, at socialdemokratiet vil sikre, at den betænkning, vi nu har fået, fra oktober måned, også fører til, at vi gennemfører en lovgivning på dette område, at der kommer et resultat ud af den betænkning, og at den ikke bliver puttet hen i skuffen. Det er mit klare indtryk af industriministerens bemærkninger, at de tanker, der i realiteten ligger i betænkningen, vil blive puttet hen i skuffen, hvis vi ikke opretter et teknologivurderingsråd.

SF vil tage forslaget som et oplæg til en lidt bredere diskussion, også på grundlag af betænkningens betragtninger. Hvad angår f.eks. sammensætningen af rådet, er vi enige i de ord, der står i betænkningen om, at udvalget skønner, at sammensætningen af organets bestyrelse eller råd er mindst lige så væsentlig som organets placering, og person-sammensætningen, hvilke organisationer der skal være med, er i hvert fald noget, vi gerne vil se på. Jeg vil gerne her påpege, at vi tror, det er vigtigt, at kulturelle organisationer, folkeoplysningsorganisationer, i højere grad er med, end det er skitseret i forslaget, men det er i det hele taget et område, vi gerne vil se på.

Så er der placeringen af rådet. I betænkningen er der drøftet andre og for mig at se mere spændende placeringer end netop det, socialdemokratiet er endt med. Jeg vil nævne den tanke om at placere det direkte under folketinget, som er nævnt i betænkningen, og også en status, der svarer til det økonomiske råds. Da formidling af teknologivurdering indgår væsentligt både i betænkningen og ikke mindst i socialdemokratiets forslag, vil jeg sige her, også som gammel oplysningsmand, at jeg synes, folkeoplysning har fået en meget mager plads i systemet. I det forslag, SF har fremsat om en oplysningskampagne vedrørende informationsteknologi, lagde vi netop vægt på, at vi fik folkeoplysningen med erfaringerne derfra til at stå for en sådan oplysningskampagne.

Jeg vil gerne spørge socialdemokratiet, om dette, at man foreslår disse ad hoc-udvalg til behandling af forskellige teknologier og herunder også informationsteknologi, betyder, at man forestiller sig en koordination med et forslag som det, vi har fremsat om informa-

tionsteknologi, eller man har tænkt sig en betydelig mindre omfattende kampagne, og om der deri ligger, at man har afvist en konstruktion, hvor det er Dansk Folkeoplysnings Samråd, der står for udvalgsnedsættelsen. Jeg mener, at den tid, der er gået, siden vi fremsatte forslaget, har bekræftet os i, at tiden ikke er forpasset, og at man kan sige, at den netop indgæede hybridaftale, som skal løbe i 6 år, i virkeligheden understreger, at vi har et behov for at få den meget omfattende folkelige diskussion, der kan svare til den, vi havde ved energioplysningen, hvor jeg nu har set tal på, at man regner med, at 100.000 mennesker aktivt har været med i studiekredse, foredragsarrangementer og den slags ting. Vi vil altså gerne være med til at gennemføre lovgivning om etablering af rådet, og vi lægger vægt på, at det kulturelle og folkeoplysende aspekt sikres, og er i øvrigt enige i de betragtninger, der er om brede forbrugerinteressers, græsrodsbevægelsers og medarbejderinteressers indflydelse.

Lone Dybkjær (RV):

Også det radikale venstre er positivt over for teknologivurdering. Det har vi sådan set demonstreret ved, at vi tidligere har fremsat forslag til lov om teknologinævn op til to gange. Ved en beklagelig fejl er forslaget til lov om teknologinævn ikke blevet genfremsat i efteråret, men det er der nu rettet op på – det er blevet indleveret.

På nogle punkter må man sige, at det socialdemokratiske forslag ligner det tidligere radikale forslag, og derfor kan man undre sig lidt over, at man så ikke har kunnet gennemføre det, men det skyldes måske, at der på et afgørende punkt er en stor forskel, nemlig med hensyn til spørgsmålet om, hvor dette teknologivurderingsråd eller teknologinævn skal placeres. For os er det fuldstændig afgørende, at det bliver et uafhængigt teknologinævn og netop ikke et nævn under et ministerium, og det må være det, der gør, at socialdemokraterne tidligere ikke har kunnet være med til at gennemføre vores forslag.

Jeg erkender, at den tidligere ordfører i sagen, fru Ritt Bjerregaard, sidste år var positiv over for det, og det går jeg ud fra også vil være tilfældet, når vores forslag kommer til behandling igen.

[Lone Dybkjær]

Jeg vil understrege, at vi synes, det er vigtigt, at det er uafhængigt. Vi synes ikke, det bør placeres under et ministerium. Det har hele tiden været fuldstændig fundamentalt for vores holdning til dette spørgsmål, og derfor kan vi heller ikke støtte det foreliggende forslag, netop på grund af dets ministerielle tilknytning; vi mener ikke, det skaber den uafhængighed, der skal til. Men vi vil diskutere, hvordan man så kan finde en eller anden måde – hvis socialdemokratiet også kan være indstillet på det – at få etableret et uafhængigt nævn på.

Brusvang (CD):

På centrum-demokraternes folketingsgruppes vegne har jeg følgende bemærkninger til folketingsbeslutningsforslaget om teknologivurdering.

Sigtet med forslaget er at etablere et teknologivurderingsråd, og hovedopgaverne skulle være at foretage en helhedsorienteret vurdering af de omfattende teknologier på alle niveauer samt at stå for informationen.

I bemærkningerne til beslutningsforslaget er der peget på, at erhvervslivets parter er blandt interessenterne i teknologivurdering, og endvidere, at det er forslagsstillernes opfattelse, at teknologivurdering ikke må opfattes som noget negativt blokerende, men som en konstruktiv, fremadrettet, kreativ proces.

De bemærkninger i motiverne kan jeg være enig i. Men spørgsmålet bliver altså, om forslaget om et særligt teknologivurderingsråd er nødvendigt, og om det er ønskeligt. I spørgsmålet om, hvorvidt det er nødvendigt, må man se på de aktiviteter, der allerede er i gang. Det særlige udvalg, der blev nedsat til at følge teknologivurderingsprojekter, var jo netop sammensat sådan, at man også havde organisationerne med, og i den betænkning, der kom ud af arbejdet, er der ikke peget på, at det skulle være et enkelt organ, der stod for denne vurderingsproces.

Jeg har også hæftet mig ved, at der med hensyn til det teknologiske udviklingsprogram er nedsat en særlig arbejdsgruppe, som skal følge dette udviklingsprogram, og at der i denne gruppe netop også er repræsentanter for organisationerne. Som svar på spørgsmålet om, hvorvidt det er nødvendigt, må vi altså konstatere, at man har taget nogle af

disse hensyn i de aktiviteter, der allerede er i gang.

Spørgsmålet om, hvorvidt det overhovedet er ønskeligt, må efter min opfattelse vurderes i forhold til de principper, man må anlægge vedrørende det omhandlede spørgsmål. Det første principspørgsmål er, om vurderingen skal ske centralt eller den skal ske decentralt. CD deler ministerens opfattelse, at vurderingen bør ske decentralt.

Det næste er, at det må være et ret afgørende princip, at man ikke indfører en nydannelse, hvorved man tager ansvaret for beslutningsprocessen fra beslutningstagerne. Det vil efter vor opfattelse kunne ske, om man fulgte det foreliggende beslutningsforslag om etablering af et teknologivurderingsråd.

Det er derfor CDs konklusion både i spørgsmålet om, hvorvidt det er nødvendigt, og i spørgsmålet om, hvorvidt det er ønskeligt, at vi ikke kan støtte forslaget.

Poulsgaard (FP):

Vi er jo blevet et lille parti, og man skal være mange steder; derfor siger jeg tak til kristeligt folkeparti og venstresocialisterne, fordi jeg fik lov til at komme ind før deres ordførere.

Til dette forslag skal jeg såmænd heller ikke gøre mange bemærkninger. I går blev der fremsat to forslag, hvorefter man søger lån på 60 mia kr. Der er noget, der tyder på, at dette samfund skulle til at spare lidt, og her synes vi der er et oplagt spareemne.

Vi kan ikke støtte forslaget.

Tinning (VS):

Vi er – og det kommer næppe bag på nogen – i VS positive over for hensigten med beslutningsforslaget. Jeg synes egentlig, at den lille hybridnetdiskussion meget godt illustrerer nogle af de problemer, der knytter sig til teknologivurdering. Jeg bed mærke i, at industriministeren i sin redegørelse havde to pegefingre, som blev løftet specielt højt op og rakt specielt langt frem. På den ene af dem stod der, at amatørarbejde kan føre på vildspor og gøre stor skade. På den anden stod der, at det kun er helhedsorienteret teknologivurdering, der er af interesse. Altså: man skal ikke skamride enkelte aspekter i en eller anden sag, ligesom man selvfølgelig hel-

[Tinning]

ler ikke skal overse enkelte aspekter i en eller anden sag. I det lys bliver hybridnetforløbet interessant.

Jeg ved ikke, om nogen på nogen måde vil hævde, at der er sket en helhedsorienteret teknologivurdering i forhold til det. Hr. Helge Sander forsøgte at forklare, hvorfor man kan være velinformeret om hybridnettet uden at vide noget om taksterne, og det er jo indlysende uholdbart. Men spørgsmålet er, om der overhovedet er nogen, som vil hævde, at vi har set noget, der kunne ligne en helhedsorienteret teknologivurdering i forhold til hybridnet, endsige i forhold til det integrerede bredbåndsnet. Det er der selvfølgelig ikke. På den måde er det et meget godt eksempel på, at hybridnetforløbet, selv om det måske rent politisk er lavet som et meget godt stykke håndværk, ud fra en teknologivurderings-synsvinkel er det rene amatørarbejde.

Hvad angår det foreliggende beslutningsforslag, er jeg stort set enig i de bemærkninger, fru Lone Dybkjær gjorde, nemlig at det alt i alt ser meget fint ud. Jeg er for det første ikke specielt glad for placeringen af dette råd, og jeg er i øvrigt heller ikke specielt glad for sammensætningen af det, og de to ting har selvfølgelig lidt med hinanden at gøre.

Derudover kunne jeg godt tænke mig at få at vide, hvad man egentlig forestiller sig, når man tror, man kan sige, at nogle ministerier må være involverede i teknologivurdering og andre ikke må. På f.eks. kulturområdet, som er de dele, jeg har mest med at gøre i øvrigt, er der da på masser af områder behov for teknologivurdering: på bibliotekerne, som vi var ude at se på i går, Kommunedata, museumsområdet, socialområdet osv. er der i høj grad behov for denne såkaldte helhedsorienterede teknologivurdering.

Når der nu er enighed blandt så mange om, at der er behov for at styrke teknologivurderingen – og det er selvfølgelig både den såkaldt helhedsorienterede og den mere begrænsede – tror jeg, man skal nå frem til at få lavet en eller anden form for struktur, hvor der er nogle folk, som er uafhængige af ministerierne, men som til gengæld har nogle midler at operere med, og som selvfølgelig også er nødt til at foretage nogle vurderinger af, hvilke vurderingsprojekter og oplysningskampagner der skal sættes i gang og på hvilke områder: sådan noget er man nødt til. Men vi er altså ikke glade for at lægge det

under et ministerium, og vi er heller ikke glade for, at man har valgt lige præcis den foreslåede sammensætning. Det er meget godt at sige, at ideen med det hele er, at forskellige grupper i samfundet skal have mulighed for at få gennemført egne vurderinger, men når man så ser på, hvem det er, der skal sidde og tage stilling til, hvordan disse grupper kommer ind, viser det sig, at det er den kendte flok: et par fra arbejdsgiverne, et par fra arbejdstagerne, et par fra forskningen og et par fra et par ministerier. Vi mener, at det er det element, som hedder de fire personligt udpegede uvildige, der skal dominere sådan en forsamling. Det kan godt være, at de ikke skal sidde der alene, men de skal i hvert fald dominere i disse vurderinger.

Men konklusionen er altså, at vi er positive over for hensigten, og så kan vi jo forsøge at få snakket os frem til den konkrete formulering. Vi vil i hvert fald meget gerne nå frem til et eller andet i stedet for i næste samling at skulle stå med måske endnu et radikalt og endnu et socialdemokratisk forslag, hvor vi så kan stå og fortælle hinanden, at det er så vigtigt at vurdere teknologi, og måske se endnu et forlig å la hybridnettet eller noget andet amatørarbejde.

Steffensen (KrF):

Da vores ordfører i denne sag ikke kan være i salen i øjeblikket, skal jeg lige kort på hans vegne sige et par ord om forslaget.

Kristeligt folkeparti kan helt henholde sig til ministerens besvarelse af forslaget. Vi er ikke uenige i, at det er nødvendigt at styrke en bredere forståelse for den tværfaglige forskning. Intentionerne er udmærkede og værd at se nærmere på, men den form, hvori de er fremlagt her fra socialdemokratiets side, kan vi ikke umiddelbart tilslutte os. Vi vil dog gerne se nærmere på forslaget i udvalget og mener også, det er nødvendigt, at vi finder frem til en konstruktiv løsning vedrørende det vigtige emne, som det jo er for samfundet at få forskningen – også den tværfaglige forskning – prioriteret højt.

Korneliusen (S):

Inden jeg gør nogle principielle betragtninger gældende, skal jeg sige, at jeg har konstateret af debatten, at alle, der har taget ordet, har været positive over for teknologi-

[Korneliusen]

vurdering. Jeg skal også konstatere, at tilsyneladende alle minus fremskridtspartiet har været indstillet på, at teknologivurdering skal foregå på mange niveauer. Det synes jeg er vigtigt at konstatere til indledning.

Da det har været fremhævet af et par ordførere, vil jeg gerne sige, at socialdemokratiet ikke fremsætter beslutningsforslag for at bremse den teknologiske udvikling. Vi ønsker at få afklaret målene, som skal bruges til at definere, hvilke vækstområder vi skal have i samfundet fremover. Det vil sige, at vi forestiller os, at teknologivurderingen skal løbe af stabelen på den måde for at bidrage både til en forbedret konkurrenceevne med deraf forøgede eksportindtægter og til eliminering af teknologiens negative konsekvenser.

Vi må også konstatere, at ingen danske erhvervsvirksomheder på fremtidens eksportmarkeder vil kunne klare konkurrencen uden et stærkt forøget samarbejde imellem den offentlige sektor og den private sektor både på forsknings- og udviklingssiden, på finansieringssiden og på markedsføringssiden. Af den grund er det nødvendigt ud fra samfundsmæssige behov at fastlægge fremtidens industrielle vækstområder gennem en helhedsorienteret teknologivurdering.

Det er også vigtigt at konstatere, at teknologivurdering skal finde sted og skal ses i lyset af både den sociale, den kulturelle og den miljømæssige baggrund.

Vi har opregnet fem hovedopgaver for teknologivurderingsrådets arbejde. For det første at sikre, at der foretages helhedsorienterede vurderinger af den omfattende teknologi på alle niveauer, samt at den samlede teknologivurderingsindsats koordineres. For det andet at sprede information om teknologivurdering og endelig at bevilge penge til teknologivurderingsopgaver, rådet enten selv foretager eller uddelegerer på andre niveauer, til forskere, til folkelige organisationer og til partsteknologivurdering, vurderinger, hvor arbejdsmarkedets parter deltager på lige fod. Endelig har vi slået fast, for at folketinget har en mulighed for at følge disse ting, bl.a. at der udsendes en rapport.

Det er fremgået af debatten, at der har været stor enighed om information af befolkningen. Derfor vil jeg slutte de mere principielle betragtninger af med at sige, at et vigtigt, ja, et afgørende led i hele teknologivurderingsprocessen er befolkningens aktive

medvirken, og derfor rummer forslaget et særligt punkt om iværksættelse af landsdækkende informationskampagner om teknologi. Det er vigtigt at sikre den nødvendige indsigt og viden i befolkningen for at inspirere til et bredt folkeligt engagement med hensyn til indførelsen af ny teknologi, og det er efter vores opfattelse en simpel forudsætning for medbestemmelse og kreativitet i forbindelse med ny teknologi.

Dernæst skal jeg tillade mig at knytte nogle enkelte kommentarer til ordførerne. Jeg var meget glad for industriministerens tale næsten til henimod slutningen. Specielt var jeg glad for hans betragtninger om den helhedsorienterede teknologivurdering, men jeg synes, ministeren drog den forkerte konklusion, da han til sidst sagde, at han trods alle disse positive elementer, som han også refererede fra vores beslutningsforslag, alligevel ikke kunne være med til et teknologivurderingsråd.

Jeg tror, det er vigtigt, at der bliver nedsat et centralt organ, som får til opgave at koordinere den samlede teknologivurderingsindsats og den samlede informationsindsats på dette område.

Jeg er også overrasket over, at ministeren så klart gav udtryk for et nej til teknologivurderingsrådet, for når man læser rapporten, som kom her i efteråret, kan man jo se, at teknologirådet siger to ting, for det første at teknologivurderingsindsatsen skal intensiveres, og for det andet peger man faktisk på nødvendigheden af et centralt organ til at varetage disse funktioner.

Til hr. Svend Åge Petersen fra de konservative vil jeg sige, at det vel er vanskeligt stof, men at det er vigtigt, at vi kommer i gang med en drøftelse af det. Jeg er også enig i betragtningerne om, at teknologivurderingen skal foregå som en integreret del af forskningen og decentralt. Der er ikke noget i det teknologivurderingsforslag, vi har fremsat, som ikke muliggør at tage de synspunkter ind.

Jeg har ikke mange bemærkninger til hr. Helge Sander. Kun den, at jeg måtte lytte med undren, da jeg hørte hr. Helge Sander sige, at der er information nok om den teknologiske udvikling. Det, vi har forestillet os, er, at der centralt afsættes midler til en informationskampagne, som f.eks. også Frit Op-

[Korneliusen]

lysningsforbund kan trække på til en lang række aktiviteter.

Hr. Helge Sander sagde, at vi alle sammen i øjeblikket var travlt optaget af at rejse land og rige rundt og informere om den nye teknologi. Det er sandt, men det er lige så vigtigt, at de folkelige organisationer får midler stillet til rådighed, så de kan overtage en del af den informationskampagne.

Det får mig til at komme med den generelle betragtning, at det nok er vigtigt, som industriministeren også sagde, at der foregår information af hensyn til medarbejdernes muligheder i virksomhederne for at tage del i produktionsprocessen, men at det er lige så vigtigt, at der kommer en almen information ud til befolkningen om de store, overordnede teknologier. Det er med den baggrund, vi fremsætter forslaget om centrale midler, forvaltet af et teknologivurderingsråd, til de folkelige organisationer, så debatten kan komme i gang på det niveau.

Til hr. Gade fra SF skal jeg ikke knytte mange kommentarer, for det var en positiv ordførertale. Til resten af ordførerne vil jeg sige om de to spørgsmål placeringen og sammensætningen: vi ønsker at komme i gang med en drøftelse med de partier, der er positivt indstillet over for forslaget, og derfor er vi ikke ultimative med krav om en placering under et ministerium. Jeg mener også, at et kommende udvalgsarbejde kan komme frem til en sammensætning, som kan tilgodese de synspunkter, som er nævnt fra talerstolen.

Så finder jeg anledning til at sige til fru Lone Dybkjær, at vi var positive over for de radikales forslag om et teknologivurderingsnævn, og vi er stadig væk positive. Jeg tror som sagt, der kan findes et fælles grundlag gennem forhandling for at få arbejdet i gang med en egentlig teknologivurdering med udgangspunkt i et centralt teknologivurderingsråd.

Helge Sander (V):

I anledning af den konklusion, som hr. Korneliusen drog med hensyn til positiviteten fra alle ordførerne, vil jeg gerne fastslå, at vi alle er positive over for den nye teknologi og informationen herom, og at det, vi gik imod, var, at der skulle øgede midler ind i projektet, og at det skulle centraliseres i et enkelt sekretariat.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til det den 31. oktober 1984 nedsatte teknologiudvalg. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

7) Forhandling om redegørelse nr. R 7:

Miljøministerens redegørelse af 13. december 1984 vedrørende handlingsplan for nedbringelse af forureningen med næringsalte og organisk stof.

(Redegørelsen anmeldt 13/12 84. Redegørelsen givet 13/12 84. Beslutning om forhandling 13/12 84).

Forhandling

Heinesen (S):

Det miljøproblem, vi skal drøfte i dag, er betegnet som det største i dette og næste århundrede. Det drejer sig om noget så fundamentalt som rent grundvand og dermed drikkevand. På blot 30 år er nitratinholdet i grundvandet blevet tredoblet; nogle steder i landet har man måttet lukke borer efter grundvand, fordi det var forurennet af nitrat til, at det kunne bruges som drikkevand. Det drejer sig også om vandløb og søer og selv om åbne danske farvande, der er forurennet af næringsalte i et omfang, som forvolder omfattende fiskedød. Forureningen stiger så meget, at det kræver en stor indsats at standse den og en endnu større og varig indsats at vende udviklingen. Det er dyrt at bekæmpe denne forurening effektivt, men det bliver langt dyrere siden hen at gøre for lidt.

På denne baggrund mener vi, at miljøministerens forslag er helt utilstrækkelige. Både miljøministeren og miljøstyrelsens redegørelse fastslår, at landbrugsgødningen er den væsentligste kilde til vandforureningen. På den baggrund er det uforståeligt, at miljøministe-